

Nr 35

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1969/70 till skolväsendet jämte motioner.

(2:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

Skolväsendet

Centrala och regionala myndigheter

1. **Skolöverstyrelsen.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1, bilaga 10 (punkt D 1, s. 182—185 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 3 januari 1969) föreslagit riksdagen att till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 38 970 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 184 av herrar Richardson och Nyman samt II: 193 av herr Källstad m. fl. i vad de avser hemställan att riksdagen under förevarande anslag för budgetåret 1969/70 anvisar medel för inrättande av en skolkonsulenttjänst avsedd för studie- och yrkesorientering.

Utskottet. I propositionen berörs i samband med behandlingen av anslaget till kommunala gymnasiala skolor vissa problem som är förknippade med elevernas fördelning på utbildningsvägar i gymnasium och fackskola, nämligen dels det förhållandet att ekonomisk och teknisk tillvalsgrupp i årskurs 1 lockat väsentligt mindre andel av de sökande än statsmakterna räknade med vid 1964 års beslut beträffande gymnasium och fackskola, dels det förhållandet att vid övergången till årskurs 2 i gymnasiet en del elever på de naturvetenskapliga och ekonomiska utbildningsvägarna går över till de humanistiska och samhällsvetenskapliga samt

en del elever på den tekniska linjen till den naturvetenskapliga. För att komma till rätta med dessa problem bör man, enligt föredragande statsrådets mening, i första hand vidta åtgärder av pedagogisk samt studie- och yrkesorienterande natur.

I motionerna I: 184 och II: 193 föreslås mot bakgrund av dessa problem att skolöverstyrelsens konsulentorganisation — som i propositionen föreslås utökad med en skolkonsulenttjänst avsedd att användas för hörselundervisningen — skall utökas med ytterligare en dylik tjänst avsedd för studie- och yrkesorientering.

De problem som sålunda berörts både i propositionen och i motionerna förtjänar all uppmärksamhet. För den enskilde eleven kan ett olämpligt val av utbildningsväg medföra allvarliga svårigheter i framtiden, och för arbetsmarknaden och därmed för hela samhället är det ett vitalt intresse att en rimlig balans råder mellan antalet utbildade av olika kategorier och arbetsmarknadens behov av dylika. Utskottet vill därför kraftigt understryka vikten av att man både inom det centrala ämbetsverket och på det lokala planet genom åtgärder av pedagogisk natur och genom en intensifiering av studie- och yrkesvägledningen söker komma till rätta med de nu berörda problemen vilkas samband med läroplanernas innehåll för övrigt gör att de naturligen bör uppmärksammas av skolöverstyrelsen i dess arbete med läroplanernas utformning. Vad beträffar överstyrelsens resurser för uppgifter av nu angivet slag får utskottet ansluta sig till den bedömning som skett i propositionen och alltså avstyrka motionerna I: 184 och II: 193, såvitt de nu är i fråga.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 184 och II: 193, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 38 970 000 kr.

2. **Länsskolnämnderna.** Kungl. Maj:t har (punkt D 2, s. 185—187) föreslagit riksdagen att till Länsskolnämnderna för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 21 112 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 499 av herr Nils Persson m. fl. och II: 545 av herr Jönsson i Arlov m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att till skolöverstyrelsens förfogande ställa ett av överstyrelsen äskat belopp, 13 000 kr., att användas för en försöksverksamhet i Malmöhus län avseende en ambulerande utställning av pedagogiska hjälpmedel.

Utskottet. Som framgår av motionerna har skolöverstyrelsen föreslagit anvisande under detta anslag av ett belopp av 13 000 kr. till en försöksverksamhet i Malmöhus län med en ambulerande utställning av pedagogiska hjälpmedel. Utskottet finner det vara ett intressant uppslag att man genom en dylik utställning söker sprida kännedom om moderna hjälpmedel i undervisningen samt öka in-

tresset för dem. Det vill dock synas utskottet som om det borde finnas möjligheter att inrymma de relativt ringa kostnader, som försöket beräknas medföra, inom det anslag som i propositionen föreslås till länskolnämnderna. Utskottet, som konstaterar att inte heller motionärerna föreslagit någon höjning av anslaget, förutsätter att dessa möjligheter prövas.

Utöver vad som nu anförts har utskottet inte funnit anledning till något särskilt uttalande med anledning av Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt. Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 499 och II: 545 till *Länsskolnämnderna* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 21 112 000 kr.

3. Läroboksnämnden. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 3, s. 187) och hemställer

att riksdagen till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 430 000 kr.

4. Bidrag till vissa elevorganisationer. Kungl. Maj:t har (punkt D 4, s. 188—189) föreslagit riksdagen att till Bidrag till vissa elevorganisationer för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 235 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 509 av herr Svanström och II: 541 av herrar Johansson i Växjö och Sundkvist vari hemställts att riksdagen beslutar dels att tillerkänna Tekniska linjers elevförbund ett bidrag av 50 000 kr., dels att till Bidrag till vissa elevorganisationer under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 285 000 kr.

Utskottet, som får erinra om att skolöverstyrelsen förklarat sig ha för avsikt att i sin anslagsframställning innevarande år redovisa resultatet av en utredning om förutsättningarna för statsbidrag till Tekniska linjers elevförbund och vissa andra elevorganisationer, avstyrker motionerna I: 509 och II: 541.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 509 och II: 541 till *Bidrag till vissa elevorganisationer* för budgetåret 1969/70 anvisar ett anslag av 235 000 kr.

5. Bidrag till Riksförbundet Hem och Skola. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 5, s. 189) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Riksförbundet Hem och Skola* för budgetåret 1969/70 anvisar ett anslag av 100 000 kr.

Pedagogiskt utvecklingsarbete

6. **Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 6, s. 190—196) och hemställer

att riksdagen till *Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 13 650 000 kr.

7. **Information om skolreformerna.** Kungl. Maj:t har (punkt D 7, s. 196—198) föreslagit riksdagen att till Information om skolreformerna för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 780 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 380 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 184 av herrar Richardson och Nyman samt II: 193 av herr Källstad m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen under förevarande anslag för budgetåret 1969/70 anvisar ett belopp av 1 570 000 kr.

Utskottet. Delade meningar kan knappast råda om vikten av att man genom en målmedveten informationsverksamhet sprider kunskap om beslutade förändringar inom skolväsendet. Kungl. Maj:ts förslag innebär också en väsentlig ökning av de anslagsmedel som är avsedda för detta ändamål. Med anledning av det i motionerna I: 184 och II: 193 framförda yrkandet om en ytterligare väsentlig ökning får utskottet erinra dels om att medel numera anvisats på tilläggsstat för innevarande budgetår till påbörjande av förberedelserna för en informationsverksamhet, dels om att det i propositionen förutsatts att man i informationen skall kunna utnyttja befintliga resurser i själva skolorganisationen och inom arbetsmarknadsverket. Med hänsyn härtill anser sig utskottet inte böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet avstyrker motionerna, såvitt de nu är i fråga, och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 184 och II: 193, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Information om skolreformerna* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 780 000 kr.

Det obligatoriska skolväsendet m. m.

8. **Bidrag till driften av grundskolor m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt D 8, s. 199—207) föreslagit riksdagen att till Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 2 770 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 185 av herr Schött m. fl. och II: 200 av herrar Åkerlind och Werner vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om utredning och förslag om vidgade möjligheter för skoltrötta elever att erhålla befrielse från åttonde och nionde skolåret i grundskolan samt att sådan befrielse kompletteras med rätt att erhålla motsvarande undervisning vid senare tidpunkt,

dels de likalydande motionerna I: 474 av herr Lidgard och II: 573 av herr Nordstrandh m. fl. vari hemställda att riksdagen beslutar att inrätta en Up-tjänst som övningslärare vid grundskolan i vart och ett av ämnena musik, teckning och gymnastik för var och en av de nio kommunerna med mindre lärarhögskola samt att riksdagen anvisar härför erforderliga medel,

dels de likalydande motionerna I: 515 av herr Wirtén m. fl. och II: 549 av herr Källstad m. fl. vari hemställda att riksdagen beslutar att inrätta 72 Up-tjänster för övningslärare för tjänstgöring på grundskolans låg- och mellanstadium samt att anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 014 000 kr. förhöjt förslagsanslag till den praktiska lärarutbildningen under anslaget Bidrag till driften av grundskolor m. m.,

dels motionen II: 562 av fru Mogård vari hemställda att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om skyndsamt utredning samt förslag till åtgärder för att tillgodose kravet på likvärdig standard i rikets grundskolor.

Utskottet. Yrkanden av samma innebörd som det som nu i motionerna I: 185 och II: 200 framställs angående utredning och förslag om vidgade möjligheter för skoltrötta elever att erhålla befrielse från åttonde och nionde skolåret i grundskolan, kompletterad med rätt att senare erhålla motsvarande undervisning, har framförts både vid 1967 och 1968 års riksdagar utan att vinna riksdagens bifall. Utskottet är väl medvetet om de allvarliga problem som »skoltrötthet» kan medföra men anser sig nu, lika litet som tidigare, vilja tillråda att man prövar den åtgärd som motionärerna tänker sig. Som utskottet tidigare framhållit (se utlåtande 1968: 8, s. 10) bör andra åtgärder i stället komma i fråga t. ex. placering i observationsklinik eller förlängd praktisk yrkesorientering. Utskottet får också erinra om att utskottet i sitt utlåtande nr 179 år 1968 uttalat att det rimligen bör få ankomma på de lokala skolstyrelserna att i undantagsfall, berörande enskilda elever, göra sådana jämkningar i utbildningsgången under nionde skolåret som bedömes vara nödvändiga för att vederbörande elevs skolgång skall bli meningsfull. Utskottet avstyrker motionerna I: 185 och II: 200.

Vad närmast angår yrkandet i motionen II: 562 om utredning angående åtgärder för att tillgodose kravet på likvärdig standard i rikets grundskolor får utskottet framhålla att det givetvis ankommer på skolöverstyrelsen och länskolnämnderna att genom upplysning och rådgivning verka för att en tillfredsställande standard upprätthålles i skolorna. Utskottet avstyrker motionen.

Med anledning av motionerna I: 474 och II: 573 samt I: 515 och II: 549 får utskottet till en början erinra om att vid de skolenheter inom det kommunala skolväsendet, som enligt beslut av 1967 års riksdag skall ställas till varje lärarhögskolas förfogande för demonstrationer och försök, skall finnas s. k. Up-tjänster, dvs. ordinarie kommunala tjänster med förordnande för sex år eller, om särskilda skäl föreligger, kortare tid.

I sin anslagsframställning för innevarande budgetår föreslog skolöverstyrelsen inrättande av 72 Up-tjänster för övningslärare, samtliga avsedda för klasslärarutbildningen. Detta förslag fördes inte av Kungl. Maj:t vidare till riksdagen och motionsvis framförda yrkanden av samma innebörd avslogs. Ett likaså motionsvis framställt förslag om ett principuttalande av riksdagen angående inrättande snarast av dylika tjänster föll, sedan kamrarna stannat i skiljaktiga beslut.

När utskottet nu ånyo har att ta ställning till frågan om anvisande av medel till Up-tjänster för övningslärare för tjänstgöring på grundskolans låg- och mellanstadier får utskottet först erinra om vad utskottet i sitt utlåtande 1968: 93 uttalade i denna fråga. Utskottet framhöll att en skolenhet för försöks- och demonstrationsverksamhet i stort sett måste ha en normal uppbyggnad, om dess försöksverksamhet skall kunna ge resultat av relevans för hela vårt skolväsende. Utskottet fann detta klart tala emot inrättande av Up-tjänster för övningslärare på låg- och mellanstadiet. Vad beträffar den betydelse dylika tjänster — om de inrättades — skulle ha för klasslärarkandidaternas utbildning pekade utskottet på två omständigheter, nämligen dels att dessa lärarkandidater inte saknar möjligheter till kontakt med övningslärare vid ifrågavarande skolenheter även om särskilda Up-tjänster för dylika lärare på låg- och mellanstadiet inte tillskapas, dels att endast en del av den praktiska lärarutbildningen är förlagd till dylika skolenheter, vilka alltså ingalunda motsvarar de tidigare övningskolorna. Utskottet framhöll att lärarkandidaternas tjänstgöring under hela praktikterminen och under viss del av auskultationer och övningsundervisning skall förläggas till särskilda skolenheter för praktik. Utskottet ansåg att de pedagogiska tankarna bakom systemet med skolenheter för försöks- och demonstrationsverksamhet borde prövas och att riksdagen därför inte borde tillmötesgå önskemålen om ändrad lärarorganisation vid dessa skolor.

Utskottet, som inte kan finna att tillräckliga erfarenheter ännu kan ha vunnits av verksamheten vid skolenheterna för försöks- och demonstrationsverksamhet, anser sig inte heller i år böra tillstyrka att man inrättar Up-tjänster för övningslärare för tjänstgöring på låg- och mellanstadierna. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 474 och II: 573 samt I: 515 och II: 549.

Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt har inte gett utskottet anledning till annat uttalande än som framgått av det föregående.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen
 - a. avslår motionerna I: 515 och II: 549 i vad de avser inrättande av 72 s. k. Up-tjänster,

b. avslår motionerna I: 474 och II: 573 i vad de avser inrättande av 27 Up-tjänster,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 515 och II: 549 samt I: 474 och II: 573, samtliga motioner i vad de avser *medelsanvisningen*, till *Bidrag till driften av grundskolor m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 2 770 000 000 kr.,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 185 och II: 200,

4. att riksdagen avslår motionen II: 562.

9. **Nomadskolor m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 9—D 13, s. 207—218) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Nomadskolor* ett förslagsanslag av 4 245 000 kr.,

2. till *Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 31 480 000 kr.,

3. till *Specialskolan m. m.: Utrustning m. m.* ett reservationsanslag av 1 700 000 kr.,

4. till *Specialskolan m. m.: Resor för elever jämte ledsagare* ett förslagsanslag av 1 065 000 kr.,

5. till *Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn* ett förslagsanslag av 1 200 000 kr.

Gymnasiala skolor m. m.

10. **Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor.** Kungl. Maj:t har (punkt D 14, s. 219—232) föreslagit riksdagen att

bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om särskilda former av gymnasial utbildning i glesbygd och om statsbidrag till sådan utbildning,

bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta dels i fråga om avgifter i samband med examina och provningar, dels i fråga om de ändringar i gällande statsbidragsbestämmelser som kan erfordras med anledning därav,

bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om anpassning av statsbidraget till grundutbildning och vidareutbildning av sjuksköterskor till förändringar i lönenivån,

bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet anförts vidtaga erforderliga övergångsåtgärder i samband med avvecklingen av barnmorskeläroanstalterna, centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor samt statens distriktssköterskeskola,

bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till Eastmaninstitutet samt till Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 1 078 000 000 kr.

I propositionen redovisas bland annat ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om särskild gymnasial undervisning i glesbygder. Överstyrelsen uttalar i detta att man i första hand bör inrikta åtgärderna för att förbättra glesbygdssungdomarnas studiemöjligheter på att förbättra inackorderingssystemet och det studiesociala stödet. Det finns emellertid enligt överstyrelsens mening skäl att därjämte pröva möjligheterna att i glesbygdernas centralorter erbjuda vissa utbildningsmöjligheter utöver vad som för närvarande står till buds. Överstyrelsen föreslår försöksverksamhet med korrespondensgymnasium med inslag av muntlig undervisning. Utbildningen föreslås omfatta under de två första åren handledda korrespondensstudier vid hemortens högstadieskola och under det tredje året undervisning i vanligt gymnasium, varvid eleverna ingår i befintliga klasser och grupper. Korrespondensgymnasiet bör planeringsmässigt anknytas till ett vanligt gymnasium (modergymnasium) och inräknas vid dimensioneringen av gymnasieundervisningen i regionen. Eleverna i regionen bör ha rätt att välja undervisningsform, dvs. antingen vanligt gymnasium eller korrespondensgymnasium.

I propositionen förordas att en begränsad försöksverksamhet med gymnasieutbildning enligt överstyrelsens förslag inleds nästa läsår samt att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att från fall till fall medge att undervisning i angivna former anordnas samt att meddela de bestämmelser om statsbidrag m. m. som erfordras för denna. Merkostnaderna beräknas till 1 milj. kr. nästa budgetår.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 473 av herr Thorsten Larsson m. fl. och II: 522 av herr Elmstedt och fru Nilsson vari hemställts att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att medge undervisning vid gymnasiefilial enligt i motionerna anförda grunder,

dels de likalydande motionerna I: 482 av herr Magnusson m. fl. och II: 561 av herr Mattsson m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t medger att gymnasiefilial får inrättas i Strömstad i enlighet med de i motionerna angivna grunderna.

I motionerna I: 473 och II: 522 uttalas att försök även bör göras med gymnasiefilialer där undervisningen huvudsakligen är muntlig. I den mån valmöjligheterna därigenom blir bättre för eleverna bör dock även i dylika fall korrespondensundervisning kunna användas. Filialundervisningen bör enligt motionärerna omfatta de två första årskurserna medan tredje årskursens studier förläggs till ett modergymnasium.

Också i motionerna I: 482 och II: 561 uttalas att försöksverksamheten bör få omfatta gymnasiefilialer där eleverna får muntlig undervisning av lärare i årskurser-

na 1 och 2, varefter de under tredje året får undervisning i vanligt gymnasium i de klasser och grupper som finns där. Motionärerna understryker vidare kraftigt att det länge varit ett önskemål att ungdomen i Strömstad skall kunna erhålla gymnasial utbildning i hemorten. Motionerna utmynnar, som framgått av det föregående, i ett yrkande om riksdagens medgivande till inrättande av en gymnasiefilial i Strömstad i enlighet med de i motionerna angivna grunderna.

Utskottet delar helt den i propositionen uttalade uppfattningen att det är angeläget att förbättra studiemöjligheterna för ungdomar som bor i utpräglade glesbygder och har ingen erinran mot att en begränsad försöksverksamhet med gymnasieutbildning enligt skolöverstyrelsens förslag inleds nästa läsår.

Med anledning av det yrkande som framställdes i motionerna I: 473 och II: 522 får utskottet som sin mening uttala att det synes utskottet rimligt att Kungl. Maj:t vid utformningen av försöksverksamheten inte är alltför hårt bunden. Möjlighet att pröva olika varianter bör föreligga, vilket för övrigt väl låter sig förena med den formulering som i propositionen givits åt det föreslagna riksdagsbemyndigandet om gymnasial utbildning i glesbygd. Med vad utskottet sålunda anfört — varmed givetvis inte avses något frångående av de principer för gymnasie- och fackskoleplaneringen som ligger i statsmakternas beslut år 1964 angående dessa skolor — synes motionerna I: 473 och II: 522 vara tillgodosedda.

Utskottet, som förutsätter att man vid urvalet av försöksorter i varje särskilt fall noga beaktar förhållandena inom den aktuella gymnasiregionen, anser sig däremot inte böra göra något uttalande om lämpligheten av att förlägga försöksverksamheten till någon viss ort. Den prövningen bör ankomma på Kungl. Maj:t och utskottet avstyrker därför motionerna I: 482 och II: 561.

Utöver vad som anförts under förevarande punkt och punkten 1 i det föregående har utskottet inte funnit anledning till särskilt uttalande med anledning av vad i propositionen anförts och föreslagits under förevarande anslag.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 473 och II: 522 bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om särskilda former av gymnasial utbildning i glesbygd och om statsbidrag till sådan utbildning,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 482 och II: 561,
3. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta dels i fråga om avgifter i samband med examina och provningar, dels i fråga om de ändringar i gällande statsbidragsbestämmelser som kan erfordras med anledning därav,
4. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om anpassning av statsbidraget till grundutbildning och vidareutbildning av sjuksköterskor till förändringar i lönenivån,

5. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet anförts vidtaga erforderliga övergångs-åtgärder i samband med avvecklingen av barnmorskeläroanstalterna, centralskolan för specialutbildning av barnsjuksköterskor samt statens distriktssköterskeskola,

6. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till Eastmaninstitutet,

7. att riksdagen till *Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 1 078 000 000 kr.

11. **Statliga realskolor.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 15, s. 233—234) och hemställer

att riksdagen till *Statliga realskolor* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 34 350 000 kr.

12. **Bidrag till driften av högre kommunala skolor.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 16, s. 234—235) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 13 000 000 kr.

13. **Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor.** Kungl. Maj:t har (punkt D 17, s. 235—238) föreslagit riksdagen att till Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 21 655 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 467 av herr Larfors m. fl. och II: 534 av herr Hedin m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att för budgetåret 1969/70 bevilja Solbacka läroverk statsbidrag med den procentsats som utgår till övriga internatskolor,

dels de likalydande motionerna I: 481 av herr Lundström m. fl. och II: 588 av herr Ullsten m. fl. vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av förevarande anslag för budgetåret 1969/70 beslutar att statsbidrag må utgå till Högländsskolans låg- och mellanstadier i enlighet med det av skolöverstyrelsen år 1966 framlagda förslaget samt anvisar erforderliga medel under förevarande anslag,

dels de likalydande motionerna I: 484 av herrar Nils Nilsson och Ernst Olsson samt II: 538 av herrar Johansson i Skärstad och Nilsson i Tvärålund vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om förslag till nästa års riksdag innebärande att de under anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa internat-

skolor m. m. bidragsberättigade skolorna i stället må beviljas bidrag i enlighet med de beräkningsgrunder som gäller under förevarande anslag för ifrågakommande skolor, enligt i motionerna anförda riktlinjer,

dels de likalydande motionerna I: 511 av herr Svenungsson m. fl. och II: 530 av herr Gustafsson i Uddevalla m. fl. vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av förevarande anslag beslutar att driftbidrag skall utgå till Restenässkolan,

dels de likalydande motionerna I: 518 av herr Wirtén m. fl. och II: 554 av herr Lothigius m. fl. i vad avser hemställan om beslut att det ur förevarande anslag utgående bidraget till Grännaskolan räknas upp till 450 000 kr.,

dels motionen II: 578 av herr Romanus m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att förslag snarast framlägges beträffande ställningstagande till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag i frågan om riksinternatskolor.

Ur detta anslag utgår statsbidrag till vissa av Kungl. Maj:t i skilda beslut angivna privatskolor, däribland Höglandsskolan i Stockholm. Bidraget utgår för innevarande budgetår med i genomsnitt 81 procent av skolornas bidragsunderlag enligt vederbörlig bidragskungörelse. Ur anslaget utgår även bidrag till Grännskolan med ett totalbelopp av 350 000 kr.

Vissa skolor som inte har bidrag ur förevarande anslag åtnjuter i stället bidrag ur anslaget Bidrag till vissa internatskolor m. m. med 6: 50 kr. per elev och dag av läsåret. Detta gäller, med undantag beträffande vissa lägre skolstadier, Sigtunaskolan, Viggbyholmsskolan, Solbacka läroverk, Restenässkolan och Marianne-lundsskolan.

I propositionen erinras om att riksdagen uttalat önskemål om dels en redovisning av Kungl. Maj:ts inställning till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag om riksinternatskolor, dels en analys av i vilken utsträckning skol-inackorderingsbehovet bör tillgodoses genom elevhem resp. internatskolor (SU 1968: 8 och 129, rskr. 8 och 303). Med anledning härav uttalar föredragande statsrådet i propositionen att det vad angår formen för omhändertagandet av eleverna enligt hans mening ej finns anledning att se någon avgörande skillnad mellan elevhem och internat. Ett elevhem med skollokaler i nära anslutning bör lika väl som en internatskola av traditionell typ kunna tillgodose kravet på total omvårdnad om eleverna, vilket krav särskilt gäller vissa grupper av elever. För andra elevgrupper måste det anses mer angeläget att de får kontakt med samhället utanför internatet. Detta skulle kunna åstadkommas exempelvis genom att eleverna bor i ett internat men får sin undervisning tillsammans med eleverna i andra kommunala skolor. Såväl alternativet med elevhem — allt efter olika elevgruppers behov mer eller mindre nära anknutna till skolenheter — som alternativet med renodlade internatskolor synes tills vidare böra finnas. I vilken form sistnämnda typ av skolor skall drivas i framtiden bör närmare övervägas. Med hänsyn härtill beräknar stats-

rådet bidraget till de privata internatskolorna såväl under detta som under efterföljande anslag enligt oförändrade grunder.

Utskottet. I sitt utlåtande nr 8 till förra årets riksdag förklarade sig utskottet väl medvetet om de svårigheter som internatskolorna har att kämpa emot. Utskottet fann det av många skäl angeläget att man skingrade den ovisshet som måste råda, så länge statsmakterna inte tagit ställning till utlands- och internatskoleutredningens förslag beträffande dessa skolor. Det var därför enligt utskottets mening önskvärt att Kungl. Maj:t snarast för riksdagen redovisade sin inställning till utredningens förslag om riksinternatskolor. Först när så skett kunde förutsättningar anses föreligga för en bedömning av frågan om statligt stöd till de svenska internatskolorna över huvud taget. Vad utskottet sålunda anförts gavs av riksdagen till känna för Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till den ståndpunkt i fråga om internatskolorna som intagits i den nu föreliggande propositionen — nämligen att renodlade dylika skolor tills vidare synes böra finnas men att det bör närmare övervägas i vilken form de bör drivas i framtiden och att därför statsbidrag för nästa budgetår bör utgå enligt oförändrade grunder — yrkas i motionen II: 578 att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att förslag snarast framlägges beträffande ställningstagande till nyssnämnda utrednings förslag om riksinternatskolor. Utskottet vill i anslutning härtill kraftigt betona vikten av att Kungl. Maj:t snarast för riksdagen redovisar sin inställning till förslaget om riksinternatskolor. Vad utskottet nu anförts med anledning av motionen II: 578 bör av riksdagen ges till känna för Kungl. Maj:t.

Av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit till motionen II: 578 följer att utskottet inte kan tillstyrka motionerna I: 484 och II: 538 angående förslag till nästa års riksdag om bidrag ur förevarande anslag till de skolor som nu får bidrag ur internatskoleanslaget.

Med anledning av de yrkanden som i övriga under denna punkt redovisade motioner framförts om förbättringar i statsbidragsgivningen till vissa privatskolor får utskottet anföra följande.

Högländsskolan i Stockholm åtnjuter för närvarande statsbidrag ur förevarande anslag, dock endast till de högre stadierna vid skolan. I motionerna I: 481 och II: 588 yrkas nu att statsbidrag skall utgå även till årskurserna 1—6. Till stöd härför framhålles bland annat värdet av den pedagogiska försöksverksamhet som pågår vid skolan. Utskottet som får erinra om att statsbidrag ansetts böra utgå till låg- och mellanstadierna vid privatskolor endast när alldeles särskilda skäl talar härför avstyrker motionerna.

Statsbidrag till Grännaskolan har utgått sedan budgetåret 1967/68. Med hänsyn till det läge vari frågan om bidrag till internatskolorna för närvarande befinner sig anser sig utskottet inte böra tillstyrka yrkandet i motionerna I: 518 och II: 554 om en höjning av bidragsbeloppet till Grännaskolan till 450 000 kr.

Av samma skäl avstyrker utskottet motionerna I: 467 och II: 534 om att Sol-

backa läroverk från och med nästa budgetår skall erhålla statsbidrag ur förevarande i stället för ur närmast följande anslag.

Vad slutligen angår Restenässkolan har i motionerna I: 511 och II: 530 som skäl för den förbättring av statsbidraget till denna skola som en överflyttning av skolan från internatskoleanslaget till förevarande anslag skulle innebära framhållits bland annat att skolan, vars verksamhet anses präglad av en uppslagsrik och modern pedagogik, fyller ett verkligt behov i sin del av landet. Utskottet anser sig dock av samma skäl som beträffande Grännaskolan och Solbacka läroverk inte böra tillstyrka de motionsvis framförda yrkandena beträffande Restenässkolan.

Utskottet har inte i vidare mån än som framgår av det föregående funnit anledning till särskilt uttalande i anledning av vad som i propositionen anförts och föreslagits under förevarande punkt.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen i anledning av motionen II: 578 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anförts angående förslaget om riksinternatskolor,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 467 och II: 534 i vad de avser statsbidrag till Solbacka läroverk,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 481 och II: 588 i vad de avser statsbidrag till årskurserna 1—6 vid Höglandsskolan i Stockholm,
4. att riksdagen avslår motionerna I: 484 och II: 538,
5. att riksdagen avslår motionerna I: 511 och II: 530 i vad de avser statsbidrag till Restenässkolan,
6. att riksdagen avslår motionerna I: 518 och II: 554 i vad de avser höjning av statsbidraget till Grännaskolan med 100 000 kr.,
7. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 467 och II: 534, I: 481 och II: 588, I: 511 och II: 530 samt I: 518 och II: 554, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 21 655 000 kr.

14. **Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt D 18, s. 238—239) föreslagit riksdagen att till *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 518 av herr Wirtén m. fl. och II: 554 av herr Lothigius m. fl. i vad avser hemställan om uppräknings till 8 kr. per elev och dag av bidragen till vissa internatskolor m. m.,

dels motionen II: 578 av herr Romanus m. fl. i vad den avser hemställa att Viggbyholmsskolan i avvaktan på att Kungl. Maj:t framlägger förslag beträffande ställningstagande till 1964 års utlands- och internatskoleutrednings förslag i fråga om riksinternatskolor erhåller statsbidrag enligt de av nämnda utredning föreslagna normerna.

Utskottet, som erinrar om vad utskottet anfört under närmast föregående punkt, anser sig inte böra föreslå någon ändring i fråga om statsbidragsreglerna för de skolor som erhåller bidrag ur förevarande anslag. Utskottet avstyrker därför nu ifrågasvarande yrkanden i såväl motionerna I: 518 och II: 554 som motionen II: 578.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 518 och II: 554 i vad de avser beräkningsgrunden för statsbidrag till vissa internatskolor m. m.,

2. att riksdagen avslår motionen II: 578 i vad den avser statsbidrag till Viggbyholmsskolan,

3. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 518 och II: 554 samt II: 578, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

15. Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 19 samt D 21—D 22, s. 239—244) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader* ett förslagsanslag av 8 180 000 kr.,

2. till *Bidrag till Bergsskolan i Filipstad* ett förslagsanslag av 880 000 kr.,

3. till *Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande* ett förslagsanslag av 232 000 kr.

16. Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m. Kungl. Maj:t har (punkt D 23, s. 244—247) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i de fall som angetts i statsrådsprotokollet meddela särskilt beslut om statsbidrag, dels till *Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 25 400 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 179 av herrar Nyman och Wallmark samt II: 344 av herrar Mattsson och Westberg i Ljusdal vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att frågan om ökat stöd till B-skolor under ett övergångsskede utredes av yrkesskol-

beredningens särskilda grupp för samverkan mellan samhälle och företag och att förslag därom förelägges höstriksdagen 1969.

I motionerna uttalas att ett antal företag i väntan på ett principbeslut om yrkesskolorna upphört med sin egen yrkesskolverksamhet. Anledningen uppges vara dels den osäkerhet man känner inför frågan huruvida dessa skolor kan påräkna statligt stöd i fortsättningen och om rekryteringen kan bli tillfredsställande, dels de kostnader för företagen som verksamheten medför. Motionärerna citerar även ett uttalande i propositionen av föredragande statsrådet att vissa enskilda yrkesskolor numera knappast fyller något utbildningsbehov som inte kan tillgodoses inom det allmänna skolväsendet.

Utskottet. Med anledning av vad som anförts i motionerna I: 179 och II: 344 får utskottet först framhålla att den yrkesutbildning som bedrivs vid enskilda företag i dagens läge i betydande omfattning fyller utbildningsbehov som inte kan tillgodoses inom det allmänna skolväsendet. Enligt vad utskottet inhämtat avser det uttalande i propositionen, som citerats av motionärerna, inte att ge uttryck åt någon annan uppfattning. Vad angår själva hemställan i motionerna om utredning av frågan om ökat stöd till de s. k. B-skolorna ligger denna fråga inom det område som för närvarande behandlas av yrkesutbildningsberedningen. Utredningens överväganden kan enligt vad utskottet inhämtat väntas bli redovisade under våren eller försommaren innevarande år i ett betänkande som preliminärt kallats Yrkesutbildning och arbetsliv: Samverkan och ansvarsfördelning. Med hänsyn till det nu anförda avstyrker utskottet motionerna I: 179 och II: 344.

Utöver vad som framgått av det föregående har utskottet inte funnit anledning till särskilt uttalande i anledning av vad i propositionen anförts och föreslagits under förevarande anslag.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i de fall som angetts i statsrådsprotokollet meddela särskilt beslut om statsbidrag,
2. att riksdagen till *Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 25 400 000 kr.,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 179 och II: 344.

17. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m. Kungl. Maj:t har (punkt D 24, s. 247—248) föreslagit riksdagen att till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 4 310 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 505 av herr Stefanson m. fl. och II: 536 av herr Hovhammar m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar inrätta ytterligare 1 000 bidragsrum och till Främjande av lär-

lingsutbildning hos hantverksmästare m. m. anvisar ett förslagsanslag av 5,3 miljoner kr.

Utskottet. Frågan om lärlingsutbildning hos hantverksmästare övervägs för närvarande av yrkesutbildningsberedningen och beredningens ståndpunkt kan, enligt vad utskottet inhämtat, väntas bli redovisad i det under punkten 16 i det föregående omnämnda betänkandet. Utskottet anser sig inte böra föregripa prövningen av beredningens kommande förslag och avstyrker därför motionerna.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 505 och II: 536 till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 4 310 000 kr.

18. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov. Kungl. Maj:t har (punkt D 25, s. 248) föreslagit riksdagen att till Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov för budgetåret 1969/70 anvisa ett anslag av 45 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 495 av herr Johan Olsson m. fl. och II: 537 av herr Hovhammar m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att som bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kr.

Utskottet. Förslaget i propositionen innebär oförändrad medelsanvisning i förhållande till innevarande budgetår och överensstämmer med vad skolöverstyrelsen föreslagit i sin anslagsframställning. Utskottet anser sig inte på grundval av vad som anförts i motionerna I: 495 och II: 537 böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet avstyrker därför motionerna och hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 495 och II: 537 till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1969/70 anvisar ett anslag av 45 000 kr.

19. Resestipendier för yrkesutbildning. Kungl. Maj:t har (punkt D 26, s. 249) föreslagit riksdagen att till Resestipendier för yrkesutbildning för budgetåret 1969/70 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 494 av herr Johan Olsson m. fl. och II: 516 av herr Andersson i Örebro m. fl. vari hemställts att riksdagen hemställer till Kungl. Maj:t att vid utarbetande av statsverkspropositionen år 1970 uppräknat anslaget Resestipendier för yrkesutbildning så att en utökad stipendiegivning möjliggöres för studier såväl inomlands som

utomlands och att därvid traktamentsersättningen beräknas enligt statens allmänna resereglemente.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innebär en i jämförelse med innevarande budgetår oförändrad medelsanvisning, vilket överensstämmer med vad skolöverstyrelsen föreslagit i sin anslagsframställning. Utskottet tillstyrker förslaget.

Yrkandet i motionerna I: 494 och II: 516 gäller en framställning till Kungl. Maj:t om att förslag om en anslagshöjning förelägges nästa års riksdag och att därvid traktamentsersättning beräknas enligt statens allmänna resereglemente. Utskottet, som får erinra om att frågan om storleken av de anslagsmedel som bör anvisas till resestipendier för yrkesutbildning behandlats i betänkanDET Aktiv företagsutveckling som för närvarande remissbehandlas, anser sig inte böra föreslå riksdagen att göra något uttalande med syfte att påverka den avvägning mellan olika önskemål om anslagshöjningar som kommer att äga rum under budgetarbetet i departementen under kommande höst. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 150 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 494 och II: 516.

20. Vissa kurser för ingenjörer m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt D 27, s. 249—250) och hemställer

att riksdagen till *Vissa kurser för ingenjörer m. m.* för budgetåret 1969/70 anvisar ett reservationsanslag av 350 000 kr.

Investeringsbidrag

21. Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m. Kungl. Maj:t har (punkt D 28, s. 251—260) föreslagit riksdagen att dels medge att förhandsbesked om statsbidrag till byggnadsarbeten för skolväsendet får lämnas enligt vad i statsrådsprotokollet förordats, dels till Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m. för budgetåret 1969/70 anvisa ett förslagsanslag av 274 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 496 av herr Johan Olsson m. fl. och II: 529 av herr Gustafsson i Stenkyrka m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt utredning och förslag angående frågan om utvidgning av underlaget för beräkning av bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet till att innefatta även uppförande av idrotts- och simhall,

dels de likalydande motionerna I: 501 av herr Richardson och II: 580 av herr Strömberg och fru Mogård vari hemställts att riksdagen måtte besluta att till Bi-

drag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m. utöver vad föredragande statsrådet föreslagit anvisa ytterligare 1 000 000 kr. att användas till inlärningsstudior i grundskolan,

dels de likalydande motionerna I: 504 av herr Stefanson m. fl. och II: 555 av herr Löfgren m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag beträffande införande av statsbidrag till anskaffning av centralantenner, videobandspelare m. m. för installation i skolorna.

Utskottet. I propositionen redovisas ett av skolöverstyrelsen framlagt program för utrustning under en sexårsperiod av 750 högstadieskolor och 240 gymnasier med inlärningsstudior. Skolöverstyrelsen föreslår att statsbidrag till kostnaderna härför skall utgå med 50 procent dock högst 62 500 kr. per skolenhet. För statsverkets del beräknas kostnaderna för nästa budgetår — avseende sammanlagt 140 skolor — till 8 750 000 kr. Överstyrelsens förslag har inte av Kungl. Maj:t förts vidare till riksdagen, men föredragande statsrådet har förklarat sig inte ha något att erinra emot att överstyrelsen disponerar viss del, dock högst 1 milj. kr., av de medel som ställs till förfogande för statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel vid gymnasier och fackskolor för statsbidrag till anskaffning av inlärningsstudior vid dessa skolformer.

Det i motionerna I: 501 och II: 580 framförda yrkandet, vilket avser en medelsanvisning av 1 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag, skulle möjliggöra genomförande under nästa budgetår av en mindre del av det av skolöverstyrelsen föreslagna programmet. Utskottet anser sig dock inte böra föreslå riksdagen att gå utöver Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker därför dessa motioner.

I övriga under denna punkt redovisade motioner har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag om statsbidrag till vissa angivna nya ändamål. I motionerna I: 496 och II: 529 gäller det uppförande av idrotts- och simhall och i motionerna I: 504 och II: 555 anskaffning av centralantenner och videobandspelare m. m. Utskottet får med anledning av dessa yrkanden erinra om att överläggningar enligt vad som redovisas i propositionen pågår mellan statsdepartementen och kommunförbunden angående utformningen av grunderna för statsbidrag till skolbyggnader. Med hänsyn härtill anser sig utskottet inte kunna tillstyrka att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag om utvidgning av statsbidragsgivningen till nya ändamål. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 496 och II: 529 samt I: 504 och II: 555.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer

1. att riksdagen medger att förhandsbesked om statsbidrag till byggnadsarbeten för skolväsendet får lämnas enligt vad i statsrådsprotokollet förordats,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 501 och II: 580 till *Bidrag till byggnads-*

arbeten inom skolväsendet m. m. för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 274 000 000 kr.,

3. att riksdagen avslår motionerna I: 496 och II: 529,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 504 och II: 555.

22. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 29—D 31, s. 260—262) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisar

1. till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* ett förslagsanslag av 1 600 000 kr.,

2. till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* ett förslagsanslag av 150 000 kr.,

3. till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

Uppskjuten fråga

23. Uppskjuten fråga. Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under punkten D 20 Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m. framlagda förslag, vilket utskottet här

anmäler.

Stockholm den 11 mars 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Birger Andersson (s), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), Axel Andersson (fp), Virgin (m), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Per Jacobsson (fp), Bengtson (cp), Nyman (fp), Rönnberg (s), Kaijser (m), Björk (s), Thorsten Larsson (cp) och Erik Svensson (s) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (m), Almgren (s), Eliasson i Sundborn (cp), Bergman (s), Mattsson (cp), Alemyr (s), Källstad (fp), Svanberg (s), Jönsson i Arlöv (s), Gustavsson i Ängelholm (s), fru Ludvigsson (s), herr Westberg i Ljusdal (fp), fru Gradin (s), fru Sundberg (m) och herr Elmstedt (cp).

Reservationer

1. vid *punkten* 8 (Bidrag till driften av grundskolor m. m.) beträffande *inrättande av s. k. Up-tjänster* av herrar Axel Andersson (fp), Virgin (m), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Kaijser (m), Bohman (m), Källstad (fp), Westberg i Ljusdal (fp) och fru Sundberg (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »När utskottet» och slutar med »och II: 549» bort ha följande lydelse:

»Nyssnämnda skolenheter för demonstrationer och försök har en viktig uppgift i lärarutbildningen även om lärarkandidaternas praktiska utbildning endast till en del är förlagd till dem. Det är därför nödvändigt att läraruppsättningen där motsvarar de krav som en förstklassig lärarutbildning ställer. Skolöverstyrelsen har upprepade gånger föreslagit att Up-tjänster för övningslärare på låg- och mellanstadiet inrättas vid dessa skolenheter men förslagen har avvisats. Utskottet vill nu för sin del under återopande av vad som anförts i motionerna I: 474 och II: 573 samt I: 515 och II: 549 tillstyrka att riksdagen uttalar sig för inrättande från och med nästa budgetår av tjugosju dylika tjänster. Med hänsyn till storleken av det anslag som föreslagits för nästa budgetår — 2 770 milj. kr. — synes vad nu förordats inte behöva föranleda någon ytterligare uppräknig av anslagsbeloppet.»

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av motionerna I: 474 och II: 573 samt I: 515 och II: 549 uttalar att i envar av de nio kommunerna med mindre lärarhögskolor från och med nästa budgetår bör inrättas en Up-tjänst som övningslärare vid grundskolan i vart och ett av ämnena musik, teckning och gymnastik,»

2. vid *punkten* 13 (Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor) beträffande *statsbidrag till Restenässkolan* av herrar Bengtson (cp), Thorsten Larsson (cp), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp), Källstad (fp), Westberg i Ljusdal (fp) och Elmstedt (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 13 som börjar med »Vad slutligen» och slutar med »beträffande Restenässkolan» bort ha följande lydelse:

»Vad slutligen angår Restenässkolan får utskottet framhålla att denna skola utan tvekan fyller ett stort behov i sin del av landet. Verksamheten vid skolan präglas av en uppslagsrik och modern pedagogik, studieresultaten har varit goda och tack vare måttliga avgifter har skolan haft och kunnat bibehålla en bred rekrytering. Utskottet anser det beträffande denna skola inte nödvändigt att avvakta Kungl. Maj:ts ståndpunktstagande till förutnämnda utrednings förslag utan tillstyrker i avslutning till yrkandet i motionerna I: 511 och II: 530 att skolan från och med nästa budgetår får statsbidrag ur förevarande anslag enligt de regler som gäller för detta. Anslaget bör därför höjas med ett uppskattat belopp av 200 000 kr.»

dels utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

»5. att riksdagen med bifall till motionerna I: 511 och II: 530 beslutar att statsbidrag från och med budgetåret 1969/70 skall utgå ur förevarande anslag till Restenässkolan,»

dels utskottets hemställan under 7 vid bifall till yrkandet beträffande hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

»7. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 511 och II: 530 ävensom med avslag å motionerna I: 467 och II: 534, I: 481 och II: 588 samt I: 518 och II: 554, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor* för budgetåret 1969/70 anvisar ett förslagsanslag av 21 855 000 kr.»

Särskilda yttranden

1. vid *punkten 8* (Bidrag till driften av grundskolor m. m.) beträffande *inrättande av s. k. Up-tjänster* av herrar Bengtson (cp), Thorsten Larsson (cp), Eliasson i Sundborn (cp), Mattsson (cp) och Elmstedt (cp) som anförde:

»Vid fjolårets riksdagsbehandling av Kungl. Maj:ts proposition om klass- och ämneslärover utbildning var meningarna mycket delade om huruvida det vid skolorna för försök och demonstrationer borde inrättas Up-tjänster för övningslärare för tjänstgöring på låg- och mellanstadierna. Som en följd av att kamrarna stannade i olika beslut föll emellertid frågan och dylika tjänster ingår därför inte i den nuvarande organisationen. Då tillräckliga erfarenheter av verksamheten vid ifrågasvarande skolenheter ännu inte föreligger anser vi oss inte nu böra tillstyrka någon ändring i den beslutade organisationen. Vi vill dock framhålla att frågan i fortsättningen bör följas med största uppmärksamhet, inte minst med hänsyn till att skolöverstyrelsen, trots 1968 års riksdagsbeslut, ansett sig böra redan samma år återkomma till Kungl. Maj:t med förslag i frågan.»

2. vid *punkten 10* (Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor) beträffande *gymnasiefilial i Strömstad* av herrar Bengtson (cp) och Mattsson (cp) som anförde:

»Vad utskottet anförde i anledning av motionerna I: 473 och II: 522 tolkas av oss så att Strömstad i likhet med andra jämförbara orter får möjlighet att efter Kungl. Maj:ts prövning inrätta gymnasiefilial med muntlig undervisning. Därmed anser vi syftet med motionerna I: 482 och II: 561 vara tillgodosett.»

3. vid *punkten 13* (Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor) beträffande *stöd till internatskolor* av herrar Virgin (m), Kaijser (m), Bohman (m) och fru Sundberg (m) som anförde:

»Vi vill erinra om att Kungl. Maj:t i 1968 års statsverksproposition anmälde att förslag av utlands- och internatskoleutredningen avsågs bli behandlade i särskild

proposition till 1968 års riksdag. I anslutning till att utskottet nu betonar vikten av att en sådan proposition föreläggs riksdagen vill vi understryka nödvändigheten av att Kungl. Maj:t beaktar internatskolornas ekonomiska svårigheter och framlägger förslag som gör det möjligt för dessa skolor att fortsätta sin verksamhet under sådana ekonomiska förhållanden att undervisningens kvalitet upprätthålles och elevrekryteringen inte snedvrideres.»